

Asia

Ulkoasiainneuvosto 18.3.2019

Kokous

18.03.2019 - 18.03.2019

Ajankohtaiset aiheet: Krim, Uusi-Seelanti, Brysselin Syyria-konferenssi, Venezuelan tilanne, Keski-Afrikan tasavalta ja Algeria. Kommentoitiin erityisesti Venezuelan tilannetta, jonka osalta toivottiin YK:lta aktiivisempää roolia.

Moldova: helmikuun parlamenttivaalien jälkeen hallituksen muodostaminen on kesken, mutta nähtiin tärkeänä EU:n valmius yhteistyöhön sellaisen hallituksen kanssa, joka sitoutuu uudistuksiin ja assosiaatiosopimuksen toimeenpanoon, yksittäiseen poliittiseen puolueeseen assosioitumisen sijaan. EU:n tuen ehdollisen luonteen merkkinä on makrotaloudellisen tuen maksatusten keskeyttäminen syksyllä 2018. Lyhyessä keskustelussa myös painotettiin Moldovan tukemista strategisena valintana. Tukea kansalaisyhteiskunnalle ja strategiseen viestintään pidettiin tärkeänä.

Kiina: käytiin kokonaisvaltainen ja strateginen keskustelu huomioiden myös tuleva Eurooppa-neuvosto sekä EU-Kiina -huippukokous. Korostettiin komission tiedonannon linjoilla Kiinan luonnetta sekä partnerina, neuvottelukumppanina että kilpailijana. Kiina näkee nyt EU:n aiempaa enemmän myös turvallisuuspoliittisena toimijana. Strategisessa dialogissa oli keskusteltu ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön mahdollisuuksista. Erityisesti ihmisoikeudet korostuivat tärkeinä arvoina. Tärkeänä nähtiin myös suhteet Yhdysvaltoihin.

Jemen: tilannearviona tuotiin esiin Tukholman sopimuksen toimeenpanon erittäin hauras tilanne. Nähtiin, että EU:n tulee jatkaa YK-toimeenpanon tukemista sekä sitouttaa konfliktin osapuolia prosessiin. Osa maista toivoi naisille kattavampaa edustusta rauhanprosessissa. Tuotiin esiin, että EU:lta toivotaan kokoavasti tietoa mahdollisista tukitoimista ja päädyttiin tiivistämään koordinaatiota jatkotoimista.

Epävirallisella ministerilounaalla keskusteltiin EU:n ja Kiinan näkemyksistä ja yhteistyöstä eri sektoreilla Kiinan ulkoministeri Wang Yin kanssa.

Ajankohtaiset aiheet

Ulkoasiainneuvostossa otettiin esille **Krimin laittoman liittämisen** 5-vuotispäivä. Esitettiin EU:n kanta ja viitattiin 17.3. annettuun lausuntoon, jossa todetaan tunnustamattomuuspolitiikka, tuomitaan

kansainvälisen oikeuden rikkomukset ja annetaan täysi tuki alueelliselle koskemattomuudelle ja nostetaan esiin ihmisoikeusrikkomukset Venäjän taholta, erityisesti Krimin tataarien tilanteeseen liittyen. Jatkettiin, että Venäjän rikkomukset ovat johtaneet jännittyneisyyden kasvuun Asovanmerellä, ja Venäjän tulee vapauttaa vangitsemansa merimiehet. Tähän liittyen mainittiin myös viime viikolla hyväksytyt pakotteet. Korostettiin, että EU on yhtenäisenä Venäjän taholta tapahtuvaa perusteetonta voimankäyttöä vastaan ja sitoutunut pitämään Krimin niemimaan tilanteen korkealla agendallaan.

Ajankohtaisissa asioissa nostettiin myös esiin 15.3. **Uudessa-Seelannissa** tapahtuneet terrori-iskut ja todettiin surunvalittelujen välittyneen Uuden-Seelannin pääministerille.

Nostettiin myös esiin Brysselissä 12.-14.3. järjestetty **Syyria-konferenssi**. Konferenssia pidettiin menestyksenä kansalaisyhteiskunnan osallistumisen osalta, joille pystyttiin tarjoamaan mahdollisuus vuoropuheluun ja keskusteluihin. Myös naisten rooli oli vahvasti esillä. Lisäksi korostettiin tarvetta keskustella poliittisesta ulottuvuudesta viitaten annettuun tukeen Geneven prosessin uudelleen käynnistämiseksi, mitä koskevat näkemykset olivat olleet lähempänä toisiaan kuin aiemmin. Syyrian osalta korostettiin humanitaarisen avun nopeuttamista sekä samalla turvallisuustilanteen parantamista.

Venezuelan osalta käytiin läpi ajankohtainen tilanne. Keskusteltiin mm. sähkökatkojen sekä ruoka- ja vesijakelun vaarantumisesta. Lisäksi ilmaistiin solidaarisuus Saksalle Saksan suurlähettilään karkotusasiassa. Painotettiin kansainvälisen kontaktiryhmän (ICG) roolia ja todettiin, että ICG:n seuraava ministerikokous järjestetään 28.3. Quitossa Ecuadorissa. ICG:n alla tehdään työtä humanitaarisen avun perillepääsyn osalta sekä vaaliprosessiin liittyen. Keskusteltiin, tulisiko humanitaarisen avun lisäksi tarkastella välitystoimien (mediation) mahdollisuutta viitaten YK:n rooliin ja kriisin tilanteeseen. Humanitaarisen tilanteen lievittämisen osalta tulee keskittyä avun perille pääsyn varmistamiseen ja tilanteen eskaloitumisen ehkäisyyn. Osassa puheenvuoroista todettiin poliittisen tilanteen huonontuvan, jonka myötä nähtiin tärkeänä jatkaa paineen ylläpitämistä, mukaan lukien mahdollinen pakotteiden laajentaminen. Puheenvuoroissa myös esiintyi, että Venezuelan perustuslain mukaan väliaikaisen presidentin tehtävä on järjestää uudet vaalit, eikä mandaatin laajentamiselle ole tarvetta.

Keski-Afrikan tasavallan osalta todettiin EU:n tuki ja tyytyväisyys rauhansopimuksesta. **Algerian** osalta todettiin seurattavan tilannetta tiiviisti. Tilanne on erityisen herkkä ja pysyy epävarmana, vaikka on tiettyä edistystä. Todettiin, että EU:n ei tule sekaantua tilanteessa, vaan pysyä taustalla tukena. Nostettiin myös esiin Yhdysvaltain hallituksen toimet kansainvälisen rikostuomioistuimen työntekijöitä kohtaan liittyen ICC:n Afganistan-tutkimukseen. Todettiin, että EU:n tulisi antaa tästä selkeä yhteinen lausunto. Lisäksi keskusteltiin **Välimeren** tilanteesta ja operaatio Sophiasta, jonka mandaatin jatkosta tulisi keskustella tulevista EP-vaaleista huolimatta.

Nostettiin myös esiin **muuttoliikekompaktiasiakirja** (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration) ja joissain puheenvuoroissa katsottiin konsensuksen vallinneen siitä, että asiakirja ei ole oikeudellisesti sitova. Kommentoitiin lisäksi jo kokouksen aluksi hyväksytyjä päätelmiä koskien EU:n tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomusta kansalaisjärjestöistä.

Moldova

Moldovassa helmikuun parlamenttivaalien jälkeen hallituksen muodostaminen on kesken. Nähtiin tärkeänä, että EU kohdistaa tukea kansalaisyhteiskunnalle ja demokratiatoimijoille. Nähtiin, että on tärkeä tukea Moldovan yhteiskuntaa. EU:n tuen ehdollisen luonteen merkinä todettiin makrotaloudellisen tuen (MFA) maksatusten keskeyttäminen syksyllä 2018. Lyhyessä keskustelussa myös painotettiin Moldovan tukemista strategisena valintana. Osassa puheenvuoroista todettiin, että EU:n tuen pitäisi jatkua esimerkiksi Erasmus+- ja Twinning-ohjelmissa. Tuen leikkaamista ei nähty järkevänä.

Pohdittiin myös vaalijärjestelmään kohdistuvaa kritiikkiä. Eräissä puheenvuoroissa todettiin, että EU:lla pitää olla yhteiset viestit, eikä EU:n pidä tukea tiettyjä puolueita. Olennaista on, ettei EU sekaannu hallituksen muodostamisen prosessiin vaan haluaa tukea uudistuksia, joista oikeusvaltiokehitys on olennainen. Todettiin, että EU:n on hankala kritisoida vaalijärjestelmää jossain maassa, koska jäsenmaissakin on hyvin erilaiset vaalijärjestelmät. Nähtiin EU:n strategisena tavoitteena tukea Moldovan eurooppalaista agenda ja painotettiin, että vakaa ja hyvinvoiva naapuristo on EU:n intresseissä. Vaalit käytiin hankalassa tilanteessa sekä sisäisesti että ulkoisesti. Tulokset osoittavat, että olennainen osa moldovalaisista tukee eurooppalaista agenda ja uusia poliittisia toimijoita. Vaaleista nostettiin esille nuorten alhainen äänestysprosentti. Uuden hallituksen pitää sitoutua uudistusten eteenpäin viemiseen. Näistä mainittiin joissain puheenvuoroissa korruption vastainen toiminta ja oikeuslaitoksen uudistaminen.

Keskusteltiin, että heikon demokratiatilanteen taustalla on kesäkuun 2018 Chisinaun pormestarivaalien mitätöinti, ja oikeuslaitoksen sekä korruption ongelmista viestii muutaman vuoden takaisin miljardikavalluksen tutkinnan ja oikeusprosessien tilanne – sekä se, että yksi pääepäillyistä valittiin parlamenttiin. Olennaisena nähtiin sitoutuminen assosiaatiosopimuksen toimeenpanoon sekä pankkikavalluksen selvittämiseen perinpohjaisesti. Todettiin odotuksena olevan, että Moldovan uusi hallitus toimii korkean tason korruptiota vastaan huomioiden olemassa olevat välineet, mm. tulojen ja omaisuuden sähköisen ilmoitusjärjestelmän. Tulevaisuuden osalta nähtiin olennaisena, että vaaleissa todetut puutteet korjataan. Keskusteltiin, että uuden hallituksen pitää toimia myös IMF:n sopimuksen mukaisesti. IMF:n arvio perustuu taloudelliseen tilanteeseen ja lukuihin, mutta se ei ota poliittista tilannetta huomioon.

Osa totesi myös myönteisenä asiana bulgarialaiseen vähemmistöön kuuluvan kansanedustajan valintaa parlamenttiin. Muistutettiin myös, että tänä vuonna on Itäisen kumppanuuden (IK) 10-vuotisjuhlat ja Moldova on yksi IK-maista.

Kiina

Kiinan osalta käytiin kokonaisvaltainen ja strateginen keskustelu huomioiden myös tuleva Eurooppa-neuvosto sekä EU-Kiina-huippukokous. Korostettiin melko laajasti komission tiedonannon linjoilla Kiinan luonnetta sekä partnerina, neuvottelukumppanina että kilpailijana. Kiina näkee nyt EU:n aiempaa enemmän myös turvallisuuspoliittisena toimijana. Strategisessa dialogissa oli keskusteltu ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön mahdollisuuksista. Todettiin keskusteluissa Kiinan tahdon rakentaa positiivista yhteistyötä olleen ilmeinen ja osapuolten havainnot sekä potentiaalisista yhteistyösektoreista että sektoreista, joilla EU:lla on intressejä puolustettavana, vaikuttivat samankaltaisilta.

Vuoden 2016 strategiaan viitaten, mainittiin yhteistyösektoreista keskeisimpinä ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla ilmestopolitiikka, ml. Pariisin sopimus ja kestävä kehityksen tavoitteet, JCPOA ja YK-kehityksessä tehtävän yhteistyön. Strategisessa dialogissa oli lisäksi keskusteltu sektoreista, joilla olisi tilaa tehdä enemmän yhteistyötä. Esimerkkinä tästä toimi Afrikka, jossa EU ja Kiina voidaan nähdä myös kilpailijoina, vaikka yhteistyötäkin tehdään jo, kuten Atalanta-operaatioissa. Erityisesti turvallisuus- ja puolustussektorilla ja WTO:n uudistamisessa olisi mahdollisuuksia tiiviimmälle yhteistyölle Kiinan kanssa. Osassa puheenvuoroista pidettiin Kiinaa yhteistyökumppanina erityisesti kestävä kehityksen tavoitteissa, kriisinhallinnassa, rauhanturvaamisessa ja sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen puolustamisessa. Erityisesti arvoja, kuten ihmisoikeuksia pidettiin erityisen tärkeinä. Nähtiin, että EU ei saa tehdä kompromisseja arvojensa suhteen. Haasteita nähtiin Kiinan suhteen erityisesti ihmisoikeussektorilla.

Aloista, joilla Kiinalla ja EU:lla on eriäviä näkemyksiä, mainittiin ihmisoikeudet. Näkemykset eroavat myös aiheissa kuten demokratia, monipuoluejärjestelmä, talousjärjestelmä, markkinoillepääsyasiat, ylituotantokapasiteetti sekä investointien kohtelu.

Kauppa nähtiin Kiinan kanssa tärkeänä. Kauppa ja turvallisuus todettiin kytkeytyvän yhteen ja Kiinan velvoite kansalaisilleen ja yrityksilleen raportoida keskushallinnolle nähtiin huolestuttavana. JCPOA:n ja Korean niemimaan suhteen puolestaan Kiina koettiin hyödyllisenä kumppanina. Nähtiin, että kaupan sitoumuksista Kiinan tulisi pitää kiinni ja ryhtyä todellisiin toimiin sanojen lisäksi. Kaikissa näissä asioissa EU:n yhtenäisyys todettiin voimavarana. Sen, että Kiinan malli ja tavoitteet eroavat eurooppalaisista, ei tulisi estää hyviä kauppasuhteita tai kiinalaisia investointeja.

Keskusteluissa korostettiin laajasti yhtenäisyyden tärkeyttä liittyen Kiinan kasvaneeseen vaikutusvalttaan. EU:n tulee pitää arvoistaan kiinni. Kiinan kanssa tulee tavoitella tasapainoista ja molemminpuolista suhdetta. Käytiin keskustelua myös digitaalisesta infrastruktuurista.

Myös Kiinan ja Venäjän välinen sotilasyhteistyö nostettiin esiin. Kiina on muodostumassa isoksi sotilaalliseksi voimaksi. Esitettiin myös huoli aseidenriisuntarintaman huonosta kehityksestä. Todettiin, että asioissa, joissa Kiinan kanssa ei ole vastakkaisia, joskaan ei yhteneväisiä, intressejä (ml. JCPOA, DPRK, Afganistan), tulee etsiä mahdollisia ratkaisuja.

Muina tärkeinä asioina nousivat esiin lähinaapurusto ja suhteet Yhdysvaltoihin. Lähinaapuruston osalta todettiin, että Kiinan läsnäoloon lähinaapurustossa kuten Länsi-Balkanilla, tulee vastata yhtenäisillä ja koherenteilla toimilla.

16+1-formaatiin liittyen korostettiin formaatin läpinäkyvyyden ja EU-yhteensopivuutta sekä EU:n toimintakykyä lähinaapurustossa Kiinaan nähden. Osassa puheenvuoroja vakuutettiin 16+1-formaatin täydentävyyttä ja sitä työstettävän täydessä yhteistyössä läpinäkyvästi EU-instituutioiden kanssa sekä harmoniassa EU:n linjojen kanssa.

Suomi näki, että Kiinaan Yhdysvaltain taholta kohdistuva paine pakottaa sen toimimaan EU:n kanssa. Tätä tulisi Suomen mukaan hyödyntää. Ihmisoikeudet ovat kaikessa osa EU:n pakettia ja ne tulee ottaa esiin korkeimmalla mahdollisella tasolla eikä vain erillisessä ihmisoikeusdialogissa.

Jemen

Jemenin tilanearviona tuotiin esiin Tukholman sopimuksen toimeenpanon erittäin hauras ja haastava tilanne. Todettiin helmikuun ulkoasiainneuvoston Jemen-päätelmien olevan edelleen ajankohtaiset. Esitettiin huoli, että osa osapuolista alkaa kallistua sotilaallisen ratkaisun puoleen. Jemenin tilanteesta on käyty keskustelua EU-Arabiliitto-huippukokouksessa ja keskusteluja voidaan jatkaa Arabiliiton huippukokouksessa Tunisissa.

Nähtiin, että EU:n tulee jatkaa YK-toimeenpanon tukemista sekä löytää lisää keinoja sitouttaa konfliktin osapuolia prosessiin. On tarpeen lisätä osapuolien luottamusta prosessiin ja sopimukseen. Esitettiin, että annettaisiin EU28-lausunto sopimuksen edistämiseksi.

Osa maista toivoi naisille kattavampaa edustusta rauhanprosessiin. Esitettiin selvä viesti EU:n jatkuvan tuen ja naisten osallistumisen tärkeydestä. Korostettiin myös humanitaarisen avun pääsyn edistämisen tärkeyttä ja lasten asemaa. Tuotiin esiin, että humanitaarista tilannetta vaikeuttaa osapuolten luottamuksen puute, mikä asettaa esteitä avun perillepääsulle. Todettiin, että luottamusta tulisi pyrkiä edistämään käytännöllisillä toimilla sekä edistää pyrkimyksiä säilyttää maan yhtenäisyys ja suvereniteetti. Osa maista toivoi myös jäsenmaiden rajoittavan asekauppaansa alueelle. Todettiin, että pikaiset poliittiset toimet ovat tärkeitä. Esitettiin Varsovan konferenssin seurannan tarjoavan kehyksen käydä tarpeellista laajempaa keskustelua tilanteesta ja todettiin tarve järjestää konferenssi alueen turvallisuushaasteista.

Todettiin EU:n jatkavan viestintää Iranin suuntaan. EU:n Iranin kanssa käymä vuoropuhelu keskittyy Jemeniin. Tuotiin esiin, että EU:lta toivotaan listausta mahdollisista tukitoimista, ja mahdollisina vaihtoehtoina nähtiin esimerkiksi tulliin, rannikkovartiostoon ja paikallisviranomaisien koulutukseen liittyvät toimet.

Ulkoasiainneuvoston yhteydessä järjestetty epävirallinen ministerilounas

Epävirallisella ministerilounaalla keskusteltiin EU:n ja Kiinan näkemyksistä ja yhteistyöstä monella ei sektorilla. Keskusteltiin myös ajankohtaisista aloitteista ja hankkeista sekä viimeaikojen tapahtumista teknologian ja talouden saralla. Keskusteluissa nousi esiin myös rauhanpyrkimykset eri maailman alueilla sekä Kiinan kehitys liittyen esimerkiksi työllisyyteen ja tulotasoon.

Suomen edustajat
UMI Soini ja valtuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Jemen, Kiina, Moldova, UAN Ulkoasiainneuvosto
Hoitaa	UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, VM, VNK, YM
